

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา

3.1 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษากระบวนการพัฒนากลัสเตอร์ แบ่งเป็น

1. การศึกษากระบวนการพัฒนากลัสเตอร์ของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างตามวิจารณ์ญาณของผู้ศึกษาหรือ Purposive Sampling และ Snowball Sampling (กฤษสิริ เวชสาร, 2544) จาก คณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ จำนวน 27 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มีนาคม 2547)
2. การศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ เกี่ยวกับลักษณะปัจจุบันของสมาคม ตามรูปแบบลักษณะของคลัสเตอร์ที่เจริญสมบูรณ์แล้ว รวมทั้งความคิดเห็นที่มีต่อโครงการหรือกิจกรรมของสมาคม ด้านประโยชน์ที่ได้รับและปัญหาของการเป็นสมาชิกสมาคม รวมทั้งข้อเสนอแนะของสมาชิก จำนวน 240 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มีนาคม 2547) ด้วยการใช้แบบสอบถาม
3. การศึกษาในด้านการกำหนดทิศทางการพัฒนา กลัสเตอร์ของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ ในอนาคต ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interview) คณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ จำนวน 27 ราย

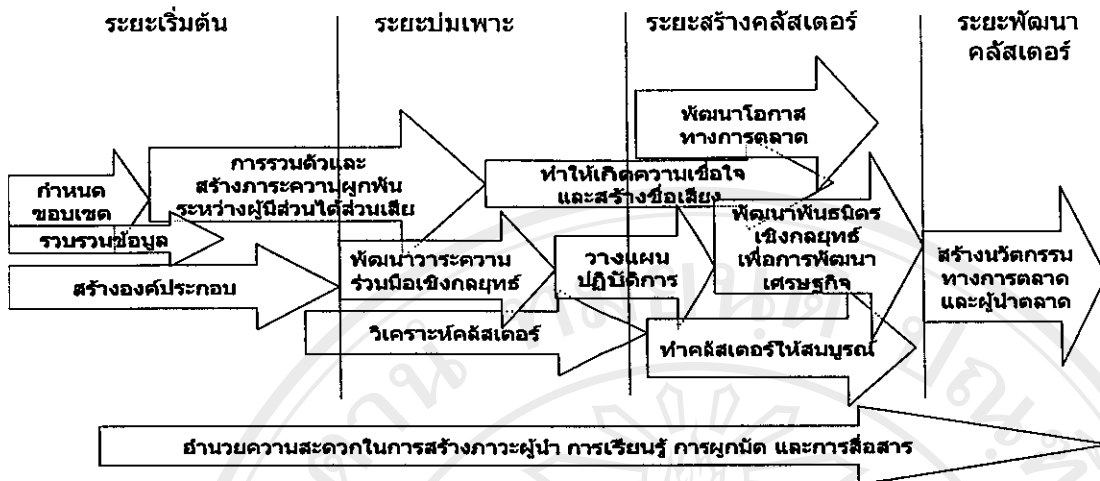
3.2 วิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 ตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา ใช้ 2 ตัวแบบ ได้แก่ ตัวแบบกระบวนการพัฒนากลัสเตอร์ และตัวแบบแสดงลักษณะคลัสเตอร์ที่สมบูรณ์

3.2.1.1 ตัวแบบกระบวนการพัฒนากลัสเตอร์ (Cluster Development Process) ของ Innovation & System Ltd. ประเทศนิวซีแลนด์ ดังรูป 3-1

กระบวนการพัฒนากลัสเตอร์ จำแนกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะเริ่มต้น (Initiation)
2. ระยะบ่มเพาะ (Incubation)
3. ระยะการสร้างคลัสเตอร์ (Implementation)
4. ระยะการพัฒนากลัสเตอร์ (Improvement)

ที่มา : Innovation & System Ltd., Wellington , New Zealand
(www.innovation.net.nz)

รูปที่ 3-1 แสดงตัวแบบกระบวนการพัฒนาคลัสเตอร์

3.2.1.2 ตัวแบบแสดงลักษณะของคลัสเตอร์ที่สมบูรณ์

ลักษณะของคลัสเตอร์ที่สมบูรณ์ ของ สุธรรม วาณิชเสนี ประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. การรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่น (Concentration)
2. การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน (Connectivity)
3. ความร่วมมือ (Collaboration)
4. การเรียนรู้ร่วมกัน (Collective Learning)
5. การแข่งขัน (Competition)
6. ประสิทธิภาพโดยรวม (Collective Efficiency)

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้วิธี

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 3 ส่วน (ดูภาคผนวก ก) ดังนี้
ส่วนที่ 1 การสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของอุตสาหกรรมและบทบาทของสมาคม ช่วงก่อนปีบริหารสมาคม ช่วงปีบริหารสมาคม และช่วงหลังปีบริหารสมาคม ของนายกสมาคมผู้ให้สัมภาษณ์ และ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในแต่ละช่วงปีบริหาร

ส่วนที่ 3 การสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับคลัสเตอร์

2. การใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน (ดูภาคผนวก ค) ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับลักษณะของสมาคม ตามรูปแบบลักษณะของคลัสเตอร์ที่เจริญสมบูรณ์แล้ว รวมทั้งความคิดเห็นต่อโครงการ หรือกิจกรรมของสมาคม ที่สมาชิกเห็นว่า มีประโยชน์ โดยออกแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับและปัญหาที่ประสบในการเป็นสมาชิกสมาคม

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยออกแบบแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด

3. การสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา คลัสเตอร์ของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ ในอนาคต อาศัยการพิจารณาประเด็นที่น่าสนใจที่ได้จากการศึกษาใน 2 ขั้นตอนแรก ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคลัสเตอร์ของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา และเสริมจุดแข็งของคลัสเตอร์ ร่วมกัน

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงพรรณนา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ดังนี้

3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยมีวิธีการที่จะได้ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ 2 วิธี คือ

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่างตามวิจรรย์ญาณของผู้ศึกษา ในที่นี้ผู้ศึกษาพิจารณาเลือกตัวอย่างที่เป็นและเคยเป็น นายกสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือรวม 4 ราย ดังนี้

คุณถวิล บัวจัน นายกสมาคม ประจำปีบริหาร 2537-2539

คุณณพงษ์ สงวนนภาพร นายกสมาคม ประจำปีบริหาร 2540-2543

คุณไพรัช ไทวิวัฒน์ นายกสมาคม ประจำปีบริหาร 2544-2546

คุณสุกีนท์ วงษ์ศา นายกสมาคม ประจำปีบริหาร 2546-2547

ประกอบกับ การเลือกตัวอย่างแบบ Snowball Sampling เพื่อสัมภาษณ์เพิ่มเติม ด้วยการขอให้ผู้ให้สัมภาษณ์ 4 รายข้างต้น ระบุชื่อผู้ที่ควรสัมภาษณ์หรือเก็บข้อมูลคนต่อไป จาก คณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น อีก 5 ราย ดังนี้

คุณประพันธ์ บูรณุปกรณ์ กรรมการผู้จัดการ บริษัทพี คอลเลคชั่น จำกัด
 คุณสุนทร วาณิชมมงคล กรรมการผู้จัดการบริษัทไทยซิลค์ วิลเลจ จำกัด
 คุณวิศตอเรีย นิรมานเหมินทร์ ผู้จัดการฝ่ายการตลาด บริษัทสยาม
 รอยัลออร์คิด จำกัด
 คุณณรงค์ศักดิ์ ผ้าเจริญ กรรมการผู้จัดการ บริษัทคิงส์ คอลเลคชั่น จำกัด
 คุณ ไพท จันทะเกาศลย์ ผู้จัดการ บริษัทวาณิชชัย จำกัด

2) การใช้แบบสอบถาม ถามสมาชิกสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ จำนวนรวมทั้งหมด 240 ราย ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งคำถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าและคำถามปลายเปิด

3) การสัมภาษณ์กลุ่ม สมาชิกสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ

3.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Data) โดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย สิ่งพิมพ์ บทความ วารสารและรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้องตามที่ระบุไว้ในบรรณานุกรม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลการศึกษาพัฒนาการของจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์เชิงบรรยาย โดยการเรียงเรียงเชิงเปรียบเทียบจากข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า นำเสนอผลการเรียงเรียงที่ได้ เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกพิจารณา กระทั่งได้ผลลัพธ์สุดท้ายที่สอดคล้องกัน

การวิเคราะห์ลักษณะคลัสเตอร์ของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือในปัจจุบัน จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1) คำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงบรรยาย เรียงเรียงจากข้อมูลปฐมภูมิที่ได้
- 2) คำถามเกี่ยวกับประโยชน์และปัญหา วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ
- 3) คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนมาตราส่วน

ประมาณค่าดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน

จากนั้นนำค่าที่ได้มาหาค่าสถิติพื้นฐานคือค่าคะแนนเฉลี่ย เพื่อแปลความโดยใช้เกณฑ์ตามแนวความคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2535) ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายความว่า	มากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายความว่า	มาก
2.51 - 3.50	หมายความว่า	ปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายความว่า	น้อย
1.00 - 1.50	หมายความว่า	น้อยที่สุด

จากนั้นนำผลที่ได้ จากการศึกษาพัฒนาการของสมาคม จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สภาพปัจจุบันที่สมาชิกมีความคิดเห็นต่อสมาคมจากการวิเคราะห์ผลการสำรวจด้วยแบบสอบถาม เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการสัมภาษณ์กลุ่ม และนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่ม สรุปเป็นผลลัพธ์ของการศึกษา

3.5 วิธีรายงานผลการศึกษา

การรายงานผลการศึกษา ผู้ศึกษาจะนำเอาทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ มาทำการวิเคราะห์เทียบเคียงกับต้นแบบ เรียบเรียงและนำเสนอในรูปแบบของแผนภาพ การบรรยายและตาราง โดยสรุปผลการศึกษาออกเป็น 4 ตอน คือ

- 1) กระบวนการพัฒนาคัลล์เตอร์ของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ
- 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ
- 3) ความคิดเห็นของสมาชิกปัจจุบัน ของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ
- 4) ทิศทางการพัฒนาคัลล์เตอร์ของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ

3.6 สถานที่ใช้ในการศึกษา

สมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.7 ระยะเวลาในการศึกษา

กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2547 รวมระยะเวลา 4 เดือน